

Mikkelin kaupungin kotoutumisohjelma
2023-2026

MIKKELI

Sisällysluettelo

1	JOHDANTO	1
2	KOTOUTUMISOHJELMAN LÄHTÖKOHDAT	1
2.1	Kotoutumislaki ja kunnan vastuut	1
2.2	Katsaus alueen kotoutujiin	4
3	LAPSIPERHEIDEN PALVELUT	4
3.1	Varhaiskasvatus ja esiopetus	4
3.2	Perusopetus	5
3.3	Hyvinvointipalvelut	6
4	NUORTEN PALVELUT	6
4.1	Nuorisopalvelut	6
4.2	Lukiokoulutus	7
4.3	Ammatillinen koulutus	7
4.4	Työpajatoiminta	8
4.5	Muut palvelut	8
5	AIKUISTEN PALVELUT	9
5.1	Digi- ja väestötietojärjestelmä (DVV)	9
5.2	Suomen kielen opetus / Kotoutumiskoulutus	9
5.3	Aikuisten perusopetus	9
5.4	Etelä-Savon TE-toimisto	9
5.5	Työllisyyspalvelut ja työllisyyden kuntakokeilu	10
5.6	Elinkeino- ja yrityspalvelut	10
5.7	Sosiaali- ja terveyspalvelut	10
5.8	Mikkelin kaupungin asiointipisteet	11
5.9	Asuminen	11
5.10	Kela	11
5.11	Poliisi	11
6	VAPAA-AJAN PALVELUT	11
6.1	Seutukirjasto	12
6.2	Kansalaisopisto	12
6.3	Liikuntapalvelut	12
6.4	Yleiset kulttuuripalvelut	12
6.5	Kolmannen sektorin palvelut	13
6.6	Seurakunnat	13
7	SEURANTA	14

1 JOHDANTO

Mikkelin kaupungin kotoutumisohjelmassa vuosille 2023-2026 pyritään ottamaan huomioon kaikki kunnan muuttaneet ulkomaalaistaustaiset asukkaat riippumatta heidän tulonsa syystä. Kotoutumisohjelman tavoitteena on tukea maahanmuuttajien aktiivista osallisuutta alueen palveluissa ja suomalaisessa yhteiskunnassa sekä edistää heidän kotoutumistaan.

Kotoutumislaki (936/2022) koskee kaikkia Suomeen muuttavia henkilöitä, mutta ei kansainvälisiä opiskelijoita ja työelämässä olevia maahanmuuttajia. Kuitenkin kotoutuminen yksilöllisenä prosessina ja kotoutumistyö koskevat kaikkia maahanmuuttajia, joita ovat kiintiöpakolaisten lisäksi mm. tilapäistä suojelua tarvitsevat, paluumuuttajat, työperusteiset maahanmuuttajat ja perhesyistä Suomeen muuttavat henkilöt.

Kotoutumisohjelmassa on kuvattu maahanmuuttaneille tarkoitettuja palveluja ja toimintoja, joiden tarkoituksena on tukea heidän kotoutumistaan alueelle. Päivitettyyn kotoutumisohjelmaan on koottu palveluja, joiden tarjoamisesta vastaa Mikkelin kaupunki tai niitä tuetaan yhteistyössä alueen viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa. Kotoutumisohjelmassa esitellyt toimijat liittyvät läheisesti maahanmuuttajien arkielämään ja sen tukemiseen. Kotoutumisohjelman on hyväksynyt kunnanvaltuusto ja sen päivittämisestä vastaa kaupungin elinvoima- ja konsernipalvelut.

2 KOTOUTUMISOHJELMAN LÄHTÖKOHDAT

Kunnalla on yleis- ja yhteensovittamisvastuu kotoutumisen kehittämisestä sekä sen suunnittelusta ja seurannasta paikallisesti. Kotoutumislain 29 § mukaan maahanmuuttajaväestön tarpeet on otettava huomioon kunnan ja muiden paikallisten viranomaisten suunnittelussa, toiminnassa ja seurannassa. Myös hyvinvointialueen on tuettava maahanmuuttaneiden tarpeita. Kunnan tai useamman kunnan yhdessä on laadittava kotoutumislain 32 §:ssä tarkoitettu kunnan kotouttamisohjelma, joka edistää kotoutumista ja monialaista yhteistyötä. Paikalliset ja alueelliset toimijat osallistuvat kunnan tai kuntien aloitteesta ohjelman laadintaan, toteutukseen ja toimeenpanon seurantaan.

Laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010, jatkossa kotoutumislaki) muutetaan lailla kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta (936/2022). Kotoutumislakiin tehdään muutoksia, jotka liittyvät sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisvastuun siirtymiseen kunnilta hyvinvointialueille 1.1.2023 alkaen, jolloin laki myös tulee voimaan.

Erityislain tavoitteena on tukea ja edistää maahanmuuttajien kotoutumista sekä heidän mahdollisuuttaan osallistua aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Kotoutumisen onnistuminen edellyttää monialaista yhteistyötä alueen viranomaisten ja muiden toimijoiden välillä. Kotoutumista tukevat mm. kunnan peruspalvelut, työ- ja elinkeinohallinnon ja hyvinvointialueen tarjoamat sosiaali- ja terveyspalvelut. Lisäksi kotoutumislainsäädännössä on säädetty erityisiä toimenpiteitä (kotoutumissuunnitelman kokoaminen) ja palveluja (kotoutumiskoulutus), mitkä osaltaan edistävät kotoutujan arjen rakentamista kunnassa.

Kotoutumislakiin on esitetty myös tilapäistä suojelua koskevia muutoksia (HE 135/2022 vp). Lakiehdotuksessa esitetään, että tilapäistä suojelua saavista, joille on myönnetty kotikunta, voitaisiin maksaa kotoutumislain mukaisia korvauksia ja heihin sovellettaisiin kuntaan osoittamista koskevaa sääntelyä. Hallituksen esitys on käsitelty eduskunnassa ja lakiehdotus on tarkoitus viedä tasavallan presidentin vahvistettavaksi joulukuussa. Lain on tarkoitus tulla voimaan 1.3.2023.

2.1 Kotoutumislaki ja kunnan vastuut

Kotoutumisella tarkoitetaan maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteista kehitystä, jonka tavoitteena on antaa maahanmuuttajalle yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja samalla, kun tuetaan hänen mahdollisuuksiaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen. Yksilön kotoutuminen edellyttää monialaista yhteistyötä viranomaisten ja muiden tahojen toimenpiteiden ja palveluiden tuella.

Kunta vastaa myös jatkossa pakolaisten vastaanotosta ja alkuvaiheen kotoutumisesta. ELY-keskus sopii vastaanotettavista pakolaisista, kuntapaikoista ja vastaanoton ajankohdasta kunnan kanssa. Kunnan on tehtävä tiivistä yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa vastaanottoprosessin sujuvuuden varmistamiseksi sekä kunnan ja hyvinvointialueen palveluiden yhteensovittamiseksi ja turvaamiseksi. Kunnan on kuuluttava hyvinvointialuetta ennen kuntaan osoittamista ja kotoutumisen edistämistä koskevan sopimuksen tekemistä tai tarkistamista sekä ennen henkilön kuntaan osoittamista, jos henkilöllä on ilmeisiä

sosiaali- ja terveydenhuollon palvelun tarpeita. Kunnan ja hyvinvointialueen tulee sopia yhteyshenkilöistä ja yhteistyön käytännöistä lain edellyttämällä tavalla.

Kunnan tai TE-toimiston on laadittava alkukartoitus ja kotoutumissuunnitelma työttömäksi työnhakijaksi rekisteröityneelle ja muuten kuin tilapäisesti toimeentulotukea saavalle maahanmuuttaneelle. Kunta ja TE-toimisto laativat alkukartoituksen ja kotoutumissuunnitelman lähtökohtaisesti yhdessä. TE-toimisto voi kuitenkin laatia alkukartoituksen ja kotoutumissuunnitelman työttömäksi työnhakijaksi rekisteröityneen maahanmuuttaneen kanssa keskenään, ja kunta toimeentulotukea saavan maahanmuuttaneen kanssa keskenään. Jotta kunta voi laatia alkukartoituksen, kunta saa Kansaneläkelaitokselta (Kela) tiedon toimeentulotukea muuten kuin tilapäisesti saavasta maahanmuuttaneesta kotoutumislain 87 a §:n nojalla. Myös muulle maahanmuuttaneelle voidaan laatia kunnassa alkukartoitus ja kotoutumissuunnitelma, jos niihin on tarvetta.

Hyvinvointialue voi 1.1.2023 alkaen osallistua alkukartoituksen tai kotoutumissuunnitelman laatimiseen kunnan tai TE-toimiston pyynnöstä, jos maahanmuuttaneen palvelutarve edellyttää eri viranomaisten palveluiden yhteensovittamista. Kunta tai TE-toimisto huolehtii, että hyvinvointialue osallistuu monialaisen suunnitelman laatimiseen tarvittaessa. Alaikäisenä ilman huoltajaa tulleen lapsen tai nuoren kotoutumissuunnitelma laaditaan kuitenkin aina kunnan ja hyvinvointialueen välisessä yhteistyössä. Kunta voi laatia alkukartoituksen ja alaikäisen kotoutumissuunnitelman myös muille alaikäisille.

Kunta järjestää asunnot kuntaan osoitetuille, ellei henkilön palvelutarve edellytä tuettua asumismuotoa. Lisäksi kunnan on huolehdittava asumiseen liittyvistä sopimuksista ja tarvittaessa hankkia välttämättömät asumisen kalusteet ja tarvikkeet. Kunta ja hyvinvointialue voivat myös sopia, että asuntoa voi vaihtoehtoisesti kalustaa etukäteen myös henkilölle haettavalla etuudella henkilön puolesta hyvinvointialueen toimesta. Asumisesta syntyvät kustannukset siirtyvät henkilön itsensä maksettavaksi maa-hantulon jälkeen.

Kunta on velvollinen antamaan henkilölle tarvittavaa ohjausta ja neuvontaa esimerkiksi asumisessa ja kuntaan tutustumisessa. Jos henkilöllä on erityisen tuen tarpeita, niin arjen ohjauksesta vastaa myös hyvinvointialueen työntekijä. Kunnan tehtävänä on myös ohjata henkilö tarvittaessa muiden viranomaisten palveluihin, kuten kiintiöpakolaisten alkuvaiheen terveystarkastukseen, sote-palveluihin hyvinvointialueelle, henkilötunnuksen ja kotikunnan rekisteröinnin hakemiseen Digi- ja väestötietovirastosta, tarvittaessa biometrinen oleskelulupakorttien hakemiseen Maahanmuuttoviraston palvelupisteeseen, ulkomaalaisen henkilökortin hakemiseen poliisista, perustoimeentulotuen hakemiseen Kansaneläkelaitokselta, ehkäisevän ja täydentävän toimeentulotuen hakemiseen hyvinvointialueelta ja työllisyyspalvelujen asiakkaaksi rekisteröitymiseen.

Kunnalla on myös muita kotoutumislain säädettyjä tehtäviä, joihin ei esitetä muutosta. Ns. mini-HE (hallituksen esitys) TYP-lain sekä kotoutumislain muuttamisesta tuli voimaan vuoden 2023 alusta ja kotoutumislain kokonaisuudistus astuu voimaan vuonna 2025 työvoimapalvelu-uudistuksen yhteydessä.

Yhteistyö ELY-keskuksen kanssa

ELY-keskuksen keskeisenä tehtävänä maahanmuuttajien kotoutumisessa on kotoutumislain toimeenpanon ja toteutumisen seuranta alueellisesti sekä kotoutumistoimenpiteiden alueellinen yhteensovittaminen valtakunnallisten linjausten mukaisesti. ELY-keskus huolehtii alueellaan maahanmuuttoon, kotoutumiseen ja hyviin etnisiin suhteisiin tähtääviä toimenpiteitä. ELY-keskukset ohjaavat, kouluttavat ja tukevat TE-toimistoja niiden tavoitteiden saavuttamisessa ja palvelujen kehittämisessä sekä valvovat, että sovitut toimintaperiaatteet toteutuvat.

Työllisyysperusteisten tukien avulla ELY-keskukset tukevat paikallista työllisyyttä ja parantavat työttömien työnhakijoiden työmarkkinavalmiuksia. Kotoutumisasiossa tehdään yhteistyötä muun muassa kuntien, työvoimatoimistojen ja eri järjestöjen kanssa.

Kotoutumislain mukaisia käsitteitä:

Maahanmuuttaja

Maahanmuuttaja on ulkomailla syntynyt henkilö, joka ei ole Suomen kansalainen, mutta asuu Suomessa ja on saanut oleskeluoikeuden.

Pakolainen

Pakolainen on henkilö, jolle on myönnetty kansainvälistä suojelua kotimaansa ulkopuolella. Hän on paennut kotimaastaan ihmisoikeusrikkomuksia, sotaa ja levottomuuksia. Hän on joutunut jättämään kotimaansa, koska hänellä on perusteltu syy pelätä joutuvansa vainotuksi. Pakolaista vainotaan hänen alkuperänsä, kansallisuutensa, uskontonsa, yhteiskunnallisen ryhmänsä tai poliittisen mielipiteensä perusteella.

Kiintiöpakolainen

Kiintiöpakolainen on henkilö, jolla on YK:n pakolaisasiainvaltuutetun myöntämä pakolaisen asema ja jolle on myönnetty maahantulolupa vuosittain valtion tulo- ja menoarvion yhteydessä päätettävän pakolaiskiintiön puitteissa. Kiintiöpakolaiset sijoitetaan asumaan suoraan kuntiin ja rekisteröidään kunnan asukkaiksi. He voivat vapaasti vaihtaa asuinkuntaa.

Turvapaikanhakija

Turvapaikanhakija on henkilö, joka hakee kansainvälistä suojelua ja oleskeluoikeutta vieraasta valtiosta. Jos turvapaikanhakija saa kansainvälistä suojelua ja sen myötä turvapaikan, niin hän saa pakolaisaseman ja siihen perustuvan oleskeluluvan. Turvapaikanhakijalle voidaan myöntää oleskelulupa myös muuten kuin pakolaisaseman perusteella.

Tilapäistä suojelua saava

Tilapäinen suojelu on tarkoitettu Ukrainasta sotaa pakeneville henkilöille, jotka saavat tilapäiseen suojeluun perustuvan oleskeluluvan. Tilapäistä suojelua saava on vastaanottopalvelujen piirissä siihen saakka, kun hänellä on kotiluntalaissa tarkoitettu kotikunta Suomessa.

Paluumuuttaja

Maahanmuuttaja, joka on saanut oleskeluoikeuden Suomeen, koska on entinen Suomen kansalainen, syntyperäisen Suomen kansalaisen jälkeläinen tai on kuulunut Inkerin siirtoväkeen tai palvelut Suomen armeijassa vuosina 1939-1945.

Kotoutuminen

Kotoutuminen on maahanmuuttajan yksilöllinen prosessi, joka tapahtuu vuorovaikutuksessa yhteiskunnan kanssa ja jonka aikana maahanmuuttajan osallisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo yhteiskunnassa lisääntyvät. Kotoutumisen tavoitteena on antaa maahanmuuttajalle yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Samalla tuetaan myös hänen oman kielensä ja kulttuurin ylläpitämistä.

Alkukartoitus

Alkukartoitus on kotoutumispalvelu, jonka avulla viranomainen selvittää yhdessä maahanmuuttajan kanssa hänen osaamisensa, kotoutumisen tavoitteet ja valmiudet sekä palvelut, joita hän tarvitsee kotoutumisen tueksi. Kunnalle maksetaan laskennallista korvausta alkukartoituksen järjestämisestä aiheutuneista kustannuksista.

Kotoutumissuunnitelma

Kotoutumissuunnitelma on maahanmuuttajan yksilöllinen kotoutumisen edistämiseksi laadittava suunnitelma, jossa viranomainen sopii yhdessä maahanmuuttajan kanssa hänelle sopivista kotoutumisen tavoitteista, palveluista ja palveluihin osallistumisesta. Kotoutumissuunnitelman laatiminen edellyttää oleskelulupaa, oleskeluoikeuden rekisteröintiä, oleskelukorttia tai kotikunta- ja väestötietojen rekisteröintiä.

Kunta ja TE-toimisto laativat kotoutumissuunnitelman yhdessä maahanmuuttajan kanssa ja tarvittaessa myös hyvinvointialue osallistuu siihen. Kotoutumislain muutoksella 1.1. 2023 alkaen kunnan on lisäksi kuultava hyvinvointialuetta sopimuksen tekemisessä sekä kuntaan osoittamisen yhteydessä, jos pakolaisella on ilmeisiä sosiaali- ja terveyspalvelujen tarpeita. Maahanmuuttajalla on oikeus kotoutumissuunnitelmaan, jos hän on työtön ja rekisteröity työnhakijaksi TE-toimistoon tai jos hän saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotukea. Kotoutumissuunnitelma voidaan laatia myös muulle maahanmuuttajalle, jos hänen arvioidaan alkukartoituksen perusteella tarvitsevan suunnitelmaa kotoutumisen edistämiseksi.

Ensimmäinen kotoutumissuunnitelma on laadittava viimeistään kolmen vuoden kuluttua ensimmäisen oleskeluluvan/oleskelukortin myöntämisestä tai oleskeluoikeuden myöntämisestä. Suunnitelmaa voidaan jatkaa tarvittaessa kolmen vuoden jälkeen. Kotoutumislain muutokset vuodesta 2025 eteenpäin voivat vaikuttaa kotoutumisajan keston ja palvelujen sisältöön.

2.2 Katsaus alueen kotoutujiin

Koko Etelä-Savossa oli vuoden 2021 lopulla ulkomaan kansalaisia yhteensä lähes 3000 henkilöä, joista lähes puolet asui Mikkelissä. Ulkomaan kansalaisia on alueella noin 100 eri maasta, joista suurimmat ryhmät olivat Venäjä, Viro, Thaimaa, Afganistan ja Ukraina. (Tilastokeskus 2021.) Ukrainasta tulijoiden (tilapäistä suojelua hakevat) määrä on kasvanut v. 2022 alkaneen kriisin myötä.

Kiintiöpakolaisten vastaanoton sopimukset ovat Mikkelissä, Hirvensalmella, Pertunmaalla, Juvalla sekä Pieksämäellä. Näistä aktiivisesti kiintiöpakolaisia vastaanottaneet kunnat ovat Mikkelä, Hirvensalmi ja Pieksämäki.

Etelä-Savo: yht. 2 974		Kansalaisuudet, suurimmat ryhmät	
Mikkeli	1 368	Venäjä	733
Savonlinna	771	Viro	349
Pieksämäki	339	Thaimaa	159
Mäntyharju	101	Afganistan	155
Juva	97	Ukraina	143
Rantasalmi	81	Syyria	113
Sulkava	54	Irak	81
Kangasniemi	51	Vietnam	81
Hirvensalmi	39	Saksa	79
Pertunmaa	26	Turkki	71
Enonkoski	24		
Puumala	23		

3 LAPSIPERHEIDEN PALVELUT

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on lakisääteinen suunnitelma, joka koskee 0-29-vuotiaita lapsia ja nuoria sekä heidän perheitään. Suunnitelman sisällössä korostetaan perhekeskustoiminnan, avoimen toiminnan, varhaisen tuen ja palveluverkoston olemassaoloa. Palvelut on rakennettu vastaamaan kaikkien kunnan lapsiperheiden erilaisiin tarpeisiin.

3.1 Varhaiskasvatus ja esiopetus

Varhaiskasvatuspalveluihin kuuluvat esiopetus, päiväkotihoito, kotona tapahtuva perhepäivähoito, ryhmäperhepäivähoito sekä avoin varhaiskasvatus. Varhaiskasvatuspalveluihin haetaan joko täyttämällä

hakemus internetin kautta tai olemalla suoraan yhteydessä päivähoiton palveluohjauksen palvelukoordinaattoreihin.

Mikäli perheellä on päivähoiton tarvetta työn tai opiskelujen takia, pyritään lähipäivähoito-paikka järjestämään läheltä kotia. Hoidon alussa käydään keskustelut usein tulkin avulla lapsen ja perheen tarpeista, toiveista ja mm. lapsen kielen tukemisesta tekemällä lapselle tarvittava suunnitelma. Lapsen kannalta kotoutuminen tapahtuu vähitellen opetellen suomen kieltä päivähoiton arkitilanteissa kielilistämällä. Mallintamalla ja havainnollistamalla lapselle asioita. Vanhempien kanssa keskustellaan aina lasta tuotaessa ja hakiessa ja tarvittaessa käydään lisää keskusteluja, joissa käydään suomalaiseseen arkeen ja kulttuuriin liittyviä asioita läpi. Lapsen suomen kielen kehitystä seurataan ja suomen kielen osaaminen ja tavoitteet sisällytetään lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan tai esiopetussuunnitelmaan. Mikäli lapsella on kehityksessä tuen tarvetta, hänen kehitystään tuetaan ja lapselle tehdään tehostetun tai erityisen tuen suunnitelma.

3.2 Perusopetus

Monikulttuurisen perusopetuksen tavoitteena on, että maahanmuuttajaoppilaat integroituvat suomalaiseen kouluun ja yhteiskuntaan saatuaan mahdollisimman hyvän vastaanoton, opetuksen ja tuen. Oppilaiden omaa kulttuuri-identiteettiä tuetaan järjestämällä mahdollisuuksien mukaan eri kieliryhmille oman äidinkielen ja kulttuurin opetusta.

Kunta järjestää esikoulu- ja oppivelvollisuusikäisille maahanmuuttajille peruskouluopetukseen valmistavaa ryhmämuotoista opetusta, jos lapsia tulee samanaikaisesti kaupunkiin vähintään neljä. Tavoitteena on, että oppilas saavuttaa mahdollisimman hyvän kielitaidon ja muut tarvittavat valmiudet peruskouluopetukseen siirtymiseksi. Jotta jokaisella ryhmässä olisi mahdollista saavuttaa ne tavoitteet ja sisällöt, jotka valmistavan opetuksen opetussuunnitelman perusteissa on määritelty, pyritään valmistavan opetuksen ryhmäkoko pitämään 8-10 oppilaassa.

Oppilaat opiskelevat valmistavan opetuksen ryhmässä suomen kieltä. Opetuksen tavoitteena on toiminnallinen kielitaito. Varhaisessa vaiheessa suomen kieltä aletaan käyttää myös opiskeluvälineenä, niin että opinto-ohjelmaan liitetään peruskoulun muita aineita. Valmistavan opetuksen aikana oppilaat integroituvat osittain yleisopetuksen luokkaan. Valmistavan opetuksen päätyttyä oppilas sijoittuu asuinalueensa kouluun luokalle, joka on mahdollisimman lähellä hänen ikätasoaan.

Maahanmuuttajavanhemmat tarvitsevat tietoa suomalaisesta koulujärjestelmästä voidakseen tukea lastensa koulunkäyntiä. Mahdollisuuksien mukaan huoltajille voidaan järjestää erillisiä keskustelutilaisuuksia, niin sanottuja vanhempainkouluja, joissa käsitellään suomalaisen kulttuuriin ja käytännön kouluelämään liittyviä asioita. Vanhempainvartteihin ja keskustelutilaisuuksiin järjestetään tarvittaessa tulkkaus.

Toiminnallisen kielitaidon saavuttaminen on pitkä ja yksilöllinen prosessi, joka voi kestää jopa 6-8 vuotta. Suomen kielen opetuksen tulee olla järjestelmällistä ja sen kehittymistä tulisi arvioida säännöllisesti. Niin pitkään kuin oppilaan suomen kielen taito ei kaikilla kielitaidon osa-alueilla (puhuminen, kuullun ymmärtäminen, lukeminen, kirjoittaminen ja kielitieto) ole äidinkielen puhujan veroinen, hänellä on mahdollisuus opiskella äidinkieli ja kirjallisuus -oppiainetta suomi toisena tai vieraana kielenä -oppimäärän mukaisesti (S2). Valtio tukee erillistä suomi toisena kielenä -opetusta kuuden vuoden ajan. Tarvittaessa suomi toisena kielenä -opetusta voidaan antaa maahanmuuttajaoppilaalle koko kouluaikansa. Suomi toisena kielenä -opetus voidaan toteuttaa sekä erillisessä S2-ryhmässä, että omassa luokassa eriyttäen. Oppimäärä huomioidaan oppilaan arvioinnissa myös muissa oppiaineissa.

Kotoutuminen vaatii yhteistyötä. Kielitaito tulisi arvioida moniammatillisesti erityisesti nivelvaiheissa (esikoulu tai 1. luokka, 6. tai 7. luokka ja peruskoulun päättyessä). Harrastusmahdollisuudet, mutkaton yhteys kantaväestöön kuuluvien ikätoverien kanssa ja ympäröivään yhteiskuntaan tutustuminen ovat yhdenvertaisuuden välttämättömiä edellytyksiä. Mikkelin perusopetus tekee yhteistyötä eri sidosryhmien kanssa, joita ovat mm. varhaiskasvatustalvet, maahanmuuttopalvelut ja liikunta- ja nuorisotoimi.

3.3 Hyvinvointipalvelut

Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa aloittaa toimintansa vuoden 2023 alusta ja se ottaa vastuun Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalouden sekä pelastuspalvelujen järjestämisestä. Eloisa järjestää monipuolisia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja lapsiperheille Mikkelin alueella vuoden 2023 alusta lähtien yhteistyössä myös kaupungin ja järjestöjen kanssa. Perhepalveluiden päätavoitteena on tukea lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia ja hyvää arkea. Lisäksi on tärkeää, että palvelut ovat helposti saavutettavissa ja ne ovat koko perheen tarpeita huomioivia.

Perhetalo

Perheiden hyvinvointiin ja syrjäytymisen ehkäisyyn keskittyvä Perhetalo on rakennettu osana Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymä Essoten ESPer-hanketta, jossa Mikkelin alueen erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon ja sosiaalityön palvelut haluttiin keskittää keskussairaalan alueelle. Kiinteistön suunnittelun lähtökohdista on ollut parantaa lapsiperheiden palvelua sekä luoda palveluista saumaton kokonaisuus yli toimialarajojen.

Perhekeskustoiminta

Mikkelin perhekeskuksessa tarjotaan perheille laajasti perheiden sosiaali- ja terveystalouden neuvola- ja perhetyöstä erityisen tuen palveluihin, kuten erikoissairaanhoidon, lastensuojeluun ja perheoikeudellisiin palveluihin.

Mikkelissä toimiva Perheneuvo tarjoaa ohjausta ja neuvontaa kaikille lapsiperheille. Perheneuvo auttaa erityisesti silloin, kun halutaan keskustella elämäntilanteesta, kysyä neuvoa tai vaihtoehtoja asiointiin ja arjen kysymyksiin liittyen. Sieltä saa tietoa myös kunnan tarjoamista mahdollisuuksista, tapahtumista ja palveluista lapsiperheille. Tarvittaessa Perheneuvo ohjaa ja neuvoo oikean palvelun perheelle.

Lapsiperheiden avoimeen kohtaamispaikka Koppaan ovat tervetulleita lapset, heidän perheensä ja läheisensä. Kohtaamispaikassa perheet voivat viettää aikaa yhdessä; lapset voivat leikkiä ja vanhemmat tavata muita vanhempia, saaden samalla vertaistukea. Toiminta on kaikille avointa ja maksutonta.

Kieppi-ryhmästä (Viola ry) perheet saavat tukea arjen hallintaan, vanhemmuuteen, omaan hyvinvointiin ja jaksamiseen. Ryhmä tarjoaa perheille säännöllisen päivärytmin ja mukavaa yhteistä tekemistä. Samassa elämäntilanteessa olevat perheet saavat tärkeää vertaistukea toisiltaan.

4 NUORTEN PALVELUT

Nuorten palvelut tarjoavat maahanmuuttajanuorille samoja palveluita kuin kantaväestöllekin: muun muassa avointa nuorisotoimintaa alueellisesti nuorisotiloissa, koulunuorisotyötä, etsivää nuorisotyötä ja erilaisia nuorten osallisuuskanavia. Nuorisopalvelujen kautta tuetaan maahanmuuttajien kotoutumista integroimalla heitä yhteen kantasuomalaisien kanssa sekä lisäämällä sitä kautta keskinäistä yhteisymmärrystä ja vuorovaikutusta. Nuorille suunnattujen palvelujen edistävän nuorisolain (1285/2016) tavoitteena on mm. parantaa nuorten elinoloja ja tukea heidän kasvuaan, edistää osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa. Tavoitteiden lähtökohdista ovat yhteisvastuu, monikulttuurisuus ja kansainvälisyys, kestävä kehitys, terveet elämäntavat, ympäristön ja elämän kunnioittaminen sekä monialainen yhteistyö.

4.1 Nuorisopalvelut

Eri-ikäisille nuorille tarjotaan monipuolisia palveluja yhteistyössä myös alueen monialaisen palveluverkoston kanssa koko Mikkelin alueella. Alueellista nuorisotyötä tehdään alueiden nuorisotiloissa tai seinättömän toiminnan pohjalta, tarjoamalla nuorille mielekästä tekemistä ja paikkoja yhdessä olemiseen. Muuta nuorille kohdennettua toimintaa ovat mm. ehkäisevä päihdetyö, etsivä nuorisotyö, jossa ohjaajat antavat tukea nuorten elämäntilanteeseen, tulevaisuuden suunnittelemiseen ja vapaa-ajan viettämiseen, jalkautuvalla toiminnalla viedään palvelut nuorten kohtaamispaikkoihin ja kouluissa tapahtuvaa toimintaa.

Mikkelin alueella on viisi nuorisotilaa, joista Starlight sijaitsee Mikkelin kaupungin keskustassa. Nuorten on mahdollista tavata siellä ystäviä, tehdä läksyjä, pelailta tai odottaa vaikka bussia. Lisätietoa Mikkelin nuorisotiloista ja palveluista löytyy: <https://po1nt.fi/mikkeli/mikkeli/>.

Ohjaamo Olkkari

Ohjaamo Olkkari Mikkelissä tarjoaa 13-29-vuotiaille alueen nuorille sekä heidän läheisilleen ohjausta, tukea ja neuvontaa erilaisissa arkielämän asioissa luottamuksellisesti. Palveluun pääsee ottamalla yhteyttä Ohjaamoon ja se on maksutonta. Palvelua on mahdollista saada myös etäyhteydellä.

Ohjaamotyöntekijän kanssa voi yhdessä pohtia erilaisia asioita esimerkiksi asumiseen, opiskeluun, vapaa-aikaan, ihmissuhteisiin, seksuaalisuuteen, työllistymiseen ja raha-asioihin liittyen. Ohjaamalla toimii lisäksi erilaisia nuorten ryhmiä ja nuoret voivat itse järjestää toimintaa Ohjaamon tiloissa.

Ohjaamo Olkkarista löytyy etsivä nuorisotyö, terveydenhoitaja, opinto-ohjaaja, työikäisten palveluiden sosiaaliohjaaja sekä sosiaalityöntekijä, lastensuojelun avo-, sijais- ja jälkihuollon työntekijöitä, asumis-, talous- ja seksuaalineuvoja, Onni-työntekijä sekä kuntakokeilun omavalmentajia. Lisäksi Ohjaamosta voi ohjautua elintapaohjaukseen tai työhönvalmennukseen. Ohjaamossa toimii myös nuorille sosiaalisen kuntoutuksen ryhmiä sekä hankkeita (mm. Ohjaamo 2.0) ja yhteistyötä on monien eri tahojen kanssa.

4.2 Lukiokoulutus

Maahanmuuttajien ja muiden vieraskielisten opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan opetussuunnitelman perusteita ja lukion paikallista opetussuunnitelmaa, huomioiden opiskelijoiden taustat ja lähtökohdat kuten suomen tai ruotsin kielen taito, äidinkieli sekä kulttuuri, maassa-oloaika ja aikaisempi koulunkäynti. Opetus ja opiskelu tukevat opiskelijan kasvamista sekä suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön että opiskelijan oman kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi.

Maahanmuuttajalle ja muulle vieraskieliselle opiskelijalle voidaan opettaa koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta suomea toisena kielenä, mikäli hänen suomen kielen taitonsa ei arvioida olevan äidinkielen tasoinen kaikilla kielitaidon osa-alueilla. Maahanmuuttajille ja muille vieraskielisille voidaan mahdollisuuksien mukaan järjestää myös oman äidinkielen opetusta yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä on tarkoitettu lukiolaisille, joiden äidinkieli on muu kuin suomi, ruotsi tai saame. Lähtökohtana on, että lukiolainen osaa suomen kielen perusteet. Tavoitteena on, että lukiolainen saavuttaa sellaisen suomen kielen taidon, että hän voi opiskella täysipainoisesti kaikkia lukion oppiaineita sekä selviytyä jatko-opinnoissa ja työelämässä suomen kielellä.

Aikuisten lukiokoulutuksen suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteet ja sisällöt rakentuvat perusopetuksessa tai muualla hankittuun suomen kielen perusteiden hallintaan. Yhdessä oman äidinkielen opetuksen kanssa suomen kielen opetus vahvistaa opiskelijan monikulttuurista identiteettiä ja rakentaa pohjaa toiminnalliselle kaksikielisyydelle. Aikuisilla vieraskielisillä opiskelijoilla saattaa olla huomattavasti heterogeenisempi suomen kielen taito kuin nuorilla. Toiset ovat omaksuneet melko hyvän suomen kielen taidon ympäristön sekä perusopetuksen ansiosta, toiset taas aloittavat lukio-opinnot käytyään vain jonkin peruskurssin tai osallistuttuaan valmistavaan opetukseen. Kaikki eivät myöskään opiskele kaikkia aineita suomeksi. Opettajan on alussa perehdyttävä opiskelijoiden kielitautaan ja lähtötasoon sekä tarvittaessa opastettava heitä täydentämään perustietojaan ja taitojaan.

Kielten opetuksen ohella maahanmuuttajien ja muiden vieraskielisten opiskelijoiden tulee saada myös muuta tarvittavaa tukea lukio-opinnoista selviytyäkseen. Maahanmuuttajia ja muita vieraskielisiä opiskelijoita informoidaan jo lukio-opintojen alussa erilaisista opiskelumahdollisuuksista, tukijärjestelyistä ja heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

4.3 Ammatillinen koulutus

Otavan Opisto

Otavan opisto järjestää lukio-opetusta internaattimuotoisessa aikuislukiossa, aikuisten perusopetusta maahanmuuttajille ja monipuolisesti vapaan sivistystyön koulutuksia ja yliopistoon valmentavia linjoja. Opiston toiminta-ajatus on etsiä uusia oppimisen tapoja ja muotoja sekä täydentää nykyistä opetusjärjestelmää.

Otavan Opiston aikuislukiossa voi opiskella lukion oppimäärän ja suorittaa sen jälkeen ylioppilastutkinnon. Aikaisemmat opinnot voidaan hyväksilukea, ja lukion opintojen kesto on 2-4 vuotta henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaan. Ylioppilaskirjoitukset voi opistolla hajauttaa opiskelijan tarpeiden mukaan kolmeen perättäiseen kirjoituskertaan. Opiskelu, ruokailu koulu- päivinä ja asuminen opiston asuntolassa ovat opiskelijoille maksuttomia. Yli 17-vuotias opiskelija on oikeutettu opintotukeen.

Etelä-Savon ammattiopisto (Esedu)

Etelä-Savon ammattiopisto Esedu on monialainen toisen asteen ammatillinen oppilaitos. Oppilaitos tarjoaa koulutusta seitsemällä eri alalla yli 90 tutkintoon sekä nuorille että aikuisille. Ammatillisiin koulutuksiin voi hakea yhteishaun tai jatkuvan haun kautta. Ammatillinen peruskoulutus on tarkoitettu kaikien ikäisille henkilöille, joille laissa määritellyt opintojen edellytykset täyttyvät.

Mikäli hakijalla ei ole Suomessa suoritettua peruskoulun päättötodistusta, häneen voidaan soveltaa yhteishaussa harkintaan perustuvaa valintaa tai hän voi hakeutua opiskelemaan jatkuvan haun kautta. Jos hakijan äidinkieli on muu kuin suomi, hänen pitää osoittaa, että hänen kielitaitonsa riittää opiskeluun. Osoittaminen tapahtuu oppilaitoksen järjestämällä kielikokeella tai oppilaitoksen hyväksymällä todistuksella. Oppivelvollisten hakijoiden osalta kielitaito tai sen puute ei voi olla karsiva tekijä opiskelijavalinnassa. Opiskelijat saavat tarvittaessa lisätukea suomen kielen opiskeluun opintojen aikana esimerkiksi opiskeluvalmiuksia tukevien opintojen (OPVA) kautta.

Etelä-Savon ammattiopistossa järjestetään paljon erilaista maahanmuuttajille suunnattua koulutusta. Maahanmuuttajille suunnattua koulutusta järjestetään työvoimakoulutuksena (KasvuEsedu: kotoutumiskoulutus, Valtti) sekä omaehtoisenä koulutuksena. Omaehtoista koulutusta on mm. tutkintoon valmentava koulutus (TUVA), jossa opiskelijat voivat kehittää suomen kielen taitoa ja opiskeluvalmiuksia sekä tutustua erilaisiin koulutuksiin ja työelämään. Lisäksi siellä voi suorittaa ammatillisen koulutuksen tai lukion opintoja.

Lisäksi Esedussa on aikuisille maahanmuuttajille suunnattua POLKU - Maahanmuuttanut matkalla ammattiin -koulutusta. Koulutuksen tavoitteena on olla matalan kynnyksen ohjaava koulutus ammatillisiin opintoihin. Koulutuksessa lisätään työllistymisvalmiuksia, opitaan suomen kieltä ja erilaisia opiskelutaitoja, harjoitellaan käytännön töitä ja suoritetaan tutkinnon osa ammatillisesta tutkinnosta.

4.4 Työpajatoiminta

Nuorten työpajat

Nuorten työpaja on tarkoitettu 17-29-vuotiaille koulutuksen ja työelämän ulkopuolella oleville nuorille. Tärkeimpänä tavoitteena on parantaa henkilöiden valmiuksia päästä koulutukseen, suorittaa koulutus loppuun tai päästä avoimille työmarkkinoille.

Työpaja työympäristönä mahdollistaa osaamisen, kokemuksen ja itsetuntemuksen lisääntymisen. Niiden myötä kouluttautuminen ja sijoittuminen avoimille työmarkkinoille tulevat realistisemmaksi mahdollisuudeksi. Valmentautujan näkökulmasta työpajatoiminta tukee elämänhallinnan taitoja, sosiaalista vahvistumista ja omatahtista yhteisöllistä kasvua sekä tekemällä oppimista. Valmentamisen menetelminä voi olla työ-, yksilö ja ryhmävalmennus.

4.5 Muut palvelut

Nuorille on tarjolla myös erityispalveluja kuten mielenterveyspalvelut, perheryhmäkoti, turvakoti tai esim. nuorten jälkihuoltopalvelut. Kaikista erityispalveluista voi tiedustella Ohjaamo Olkkarista (kohta 4.1).

5 AIKUISTEN PALVELUT

Kotoutuminen on pitkäkestoinen prosessi, jonka aikana maahanmuuttajat saavat tarvittavia valmiuksia ja tietotaitoja, jotka auttavat heitä rakentamaan arkielämää sekä ymmärtämään oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan kunnan asukkaina. Kunnan tehtävänä on varmistaa, että sen palvelut ja yhteistyö muiden viranomaisten ja toimijoiden kanssa on sujuvaa ja maahanmuuttajat saavat tarvitsemansa palvelut, jotka tukevat kotoutumisen tavoitteita ja laajempaa ymmärrystä, jolla he hahmottavat asemaansa yhteiskunnassa.

5.1 Digi- ja väestötietojärjestelmä (DVV)

Maahanmuuttajan on käytävä henkilökohtaisesti rekisteröitymässä Suomen väestötietojärjestelmään, kun hän muuttaa ensimmäistä kertaa Suomeen eikä ole saanut henkilötunnusta oleskelulupaa hakiesaan. Rekisteröinnin yhteydessä hakija saa henkilötunnuksen, jos ei ole sitä aiemmin saanut. Kotikunnan saamiseksi maahanmuuttajan tulee aina asioida digi- ja väestötietovirastossa, mikä sijaitsee myös Mikkelissä.

5.2 Suomen kielen opetus / Kotoutumiskoulutus

Kotoutumiskoulutuksessa opiskellaan suomen kieltä, tutustutaan yhteiskuntaamme ja työelämään. Kotoutuminen suomen kielellä edellyttää suomen kielen lähtötasoarviointia, jolla arvioidaan, minkälaista koulutusta tai muuta palvelua maahanmuuttaja tarvitsee. Kotoutumiskoulutus on pääasiassa tarkoitettu asiakkaille, joilla on oikeus kotoutumissuunnitelmaan. Kotoutumiskoulutukseen hakeudutaan TE-toimiston tai työllisyyden kuntakokeilun kautta.

5.3 Aikuisten perusopetus

Otavan opiston aikuisten maahanmuuttajien perusopetuksen alkuvaiheessa opiskellaan peruskouluopiskelussa tarvittavia perustietoja ja -taitoja. Lisäksi harjoitellaan opiskelu- ja tiedonhankintataitoja. Opiskeltavia aineita ovat mm. suomi toisena kielenä, matematiikka, englanti, historia, yhteiskuntaoppi ja ympäristöoppi. Opinnot kestävät yhden lukuvuoden. Opintojen jälkeen voi hakea aikuisten perusopetukseen (monikultuurinen peruskoululinja).

Monikultuurisella peruskoululinjalla opiskellaan peruskoulun aineita ja harjoitellaan lisää opiskelutaitoja. Opinnot kestävät yhden lukuvuoden. Opiskeltavia aineita ovat muun muassa suomi toisena kielenä, englanti, matematiikka, fysiikka, kemia, tietotekniikka, maantieto sekä historia ja yhteiskuntaoppi. Opintojen tavoitteena on saada peruskoulun päättötodistus.

5.4 Etelä-Savon TE-toimisto

TE-toimistolla on keskeinen osa maahanmuuttajien kotoutumisen edistämisessä työllistämiseen ja työvoimapolitiittiseen koulutukseen liittyvien palveluiden kautta. Työvoimapolitiittisilla autetaan täällä asuvia ulkomaalaisia sijoittumaan mahdollisimman nopeasti avoimille työmarkkinoille. Tätä edistetään neuvonta- ja ohjauspalveluilla, koulutuksen avulla ja erilaisilla tuetun työllistämisen keinoilla. TE-toimisto ja kunta vastaavat alkukartoituksen ja kotoutumissuunnitelman laatimisesta, mutta ne voivat pyytää hyvinvointialuetta osallistumaan siihen, mikäli maahanmuuttajan palvelutarve tätä edellyttää. Kunnan on laadittava alkukartoitus ja kotoutumissuunnitelma maahanmuuttajalle, joka saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotukea. Kunta saa Kansaneläkelaitokselta tiedon näistä henkilöistä.

Työvoimakoulutus on tärkeä osa työllistämispalveluita ja maahanmuuttajien kohdalla erityisesti kotoutumisvaiheessa suomen kielen koulutukset. Työvoimakoulutuksena järjestetään kieli- ja kotoutumiskoulutusta. Nämä ovat ns. kotoutumiskoulutuksia, joiden tavoitteena on antaa aikuiselle maahanmuuttajalle kielelliset, yhteiskunnalliset ja elämänhallintaan liittyvät valmiudet. TE-toimiston kautta järjestetään sekä ammatillista että ns. valmentavaa koulutusta. Valmentava koulutus (työvoimapolitiittinen tai siihen rinnastettava) tarkoittaa juuri erilaisia suomen kielen koulutuksia, yleissivistäviä koulutuksia tai eri ammatillisiin opintoihin valmentavia koulutuksia.

Muita työllistymistä edistäviä toimenpiteitä ovat palkkatuki ja työkokeilu. Työpaikat edellä mainittuihin hankkii maahanmuuttaja itse, TE-toimisto tai työsuunnittelija. Työnhakija, työkokeilun järjestäjä ja TE-toimisto tekevät sopimuksen kyseisestä toimenpiteestä. TE-toimiston asiakastyö kohdistuu asiakkaisiin, jotka eivät kuulu kuntakokeilun asiakaskuntaan (työssä olevat). Lisäksi TE-toimiston rooli on vahva työnantaja- ja yrityspalvelujen kautta. Työvoiman tarve ja työnantajan edellytykset työllistää kotoutujia on keskeistä tietoa ja tältä osin yhteistyö kuntakokeilun kanssa on systemaattista.

5.5 Työllisyyspalvelut ja työllisyyden kuntakokeilu

Kotoutujan työllistymistä edistetään Mikkelin kaupungin työllisyyspalvelujen ja Mikkelin seudun kuntakokeilun kautta. Kaupungin työllisyyspalvelut kattavat kunnan perinteiset työllisyysedistämisen muodot, joita ovat palkkatukityöllistäminen (sisältäen velvoitetyöllistämisen), työpajatoiminnan, työllisyysperustaisen oppisopimuskoulutuksen, kuntouttavan työtoiminnan järjestämisen, julkisilla hankinnoilla työllistämisen sekä siviilipalveluksen koordinoiminnin. Kuntouttavan työtoiminnan järjestämisvastuu on hyvinvointialueella, johon sisältyy myös kaupungin työpajatoiminta sekä sopimus kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä.

Kuntakokeilu luo pohjaa vuoden 2025 uudistukselle, jossa työvoimapaalvelut siirtyvät kuntien vastuulle. Jo kokeilun aikana on mahdollista yhdistää paremmin kotoutujien työvoimapaalveluihin liittyvä viranomaistyö ja kuntien viranomaistyötä tukevat palvelut.

Mikkelin seudun kuntakokeilun taustalla on laki julkisista työvoima- ja yrityspalveluista sekä kokeiluun liittyvä erityislaki työllisyyden kuntakokeiluista. Siihen liittyy vastuu kaikista työttömänä olevista työnhakija-asiakkaista, joiden äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, eli kotoutumisasiakkaat. Kuntakokeilun kautta asiakkaalle tarjotaan pääsääntöisesti samat palvelut, joita asiakkaat ovat aikaisemmin saaneet TE-toimiston kautta.

5.6 Elinkeino- ja yrityspalvelut

Mikkelin kehitysyritys Miksei oy auttaa Mikkelin talousalueen yrityksiä kehittymään ja kasvamaan. Miksei palvelee yrityksiä ikään, kokoon tai toimialaan katsomatta kaikissa liiketoiminnan kehittämiseen liittyvissä asioissa, esimerkiksi myynnin ja markkinoinnin aktivoimisessa, talous- ja rahoituskysymysten läpikäynnissä, investointien suunnittelussa, kansainvälistymisessä ja omistajanvaihdoksissa. Miksein tuottamat perusneuvontapalvelut ovat maksuttomia. Miksei tekee yhteistyötä Mikkelin seudun uusyrityskeskukseen kanssa, joka tuottaa neuvontapalveluja yrityksen perustamisesta kiinnostuneille.

Mikkelin seudun uusyrityskeskus ry tukee suomalaista yrittäjyyttä auttamalla asiakkaitaan perustamaan mahdollisimman kannattavia yrityksiä. Uusyrityskeskus ry arvioi jokaisen uuden yrittäjän liikeidean tarkoin ennen toteuttamista. Yrittäjän saama apu voi kohdistua yrityksen perustamiseen tai yritysideoista luopumiseen. Tavoitteena on turvata alkavalle yrittäjälle hyvä pohja omille tavoitteilleen.

5.7 Sosiaali- ja terveystyöpalvelut

Sosiaali- ja terveystyöpalvelujen järjestämisvastuu on Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisalla, jonka vastuulla on kyseisten palvelujen järjestämisestä 12 kunnan alueella. Lisätietoa Eloisasta löytyy: <https://etelasavonha.fi/>.

Kotoutumisen edistäminen ja maahanmuutto

Kotoutumisen edistäminen ja maahanmuutto -yksikkö (ent. Essoten maahanmuuttopalvelut) toimii sosiaalipalvelujen tulosalueella osana työikäisten palveluja. Yksikön palveluja ovat sosiaaliohjaus, sosiaalityö, kotoutumista edistävä perhetyö, palvelutarpeen arvio, terveydenhoitajan palvelut, ohjaus ja neuvonta. Yksikkö toimii laajassa monialaisessa verkostossa sekä antaa konsultaatiota eri tahoille. Tiimiin kuuluu palveluesihenkilön lisäksi ohjaajia, sosiaalityöntekijä sekä terveydenhoitaja. Hyvinvointialueen palveluja täydentävät osaltaan kunnan eri palvelut, alueen järjestöt ja yhdistykset sekä muut toimijat.

5.8 Mikkelin kaupungin asiointipisteet

Mikkelin kaupungin ylläpitämiä julkisen hallinnon yhteisiä asiakaspalvelupisteitä on alueella viisi: Anttolassa, Haukivuorella, Ristiinassa, Suomenniemellä ja Mikkelin kaupungin keskustassa. Asiointipisteessä on kaupungin omien palvelujen lisäksi saatavilla myös mm. verohallinnon, Kelan ja TE-toimiston palveluja. Edellä mainittujen toimijoiden sekä Etelä-Savon oikeusavun kanssa on mahdollisuus myös etäpalveluun. Etäpalvelu täydentää asiointipisteen tarjontaa antamalla mahdollisuuden asioida viranomaisen asiantuntijan kanssa verkkoyhteyden avulla.

5.9 Asuminen

Maahanmuuttajille pyritään jo alkuvaiheessa järjestämään heidän asumistarvettaan vastaava asunto. Asuntoja järjestetään ensisijaisesti Mikkelin vuokralot Oy (Mikalo) ja Mikkelin opiskelija-asuntojen (MOAS) vuokra-asunnoista. Järjestämisessä huomioidaan muun muassa alueiden ja talojen entinen asukasrakenne, aikaisemmin maahan tulleet ryhmät, tarvittavat koulu- ja päivähoidon järjestymismahdollisuudet alueella. Valtio korvaa pakolaisille varattujen asuntojen vuokrat kunnalle täysimääräisesti. Maahanmuuttajille on samat asuntojen myöntämiskriteerit kuin muillekin hakijoille. Kunta varautuu pakolaisten vastaanottamiseen riittävällä määrällä vuokra-asuntoja.

5.10 Kela

Mikkelin Kelan palvelupisteessä opastetaan ja neuvotaan kaikissa Kelan etuuksiin liittyvissä asioissa, tarvittaessa myös pika- tai etätulkattuna. Kela ohjaa ja neuvoo maahanmuuttajia ja tekee päätöksen siitä, kuuluko hakija Suomen sosiaaliturvan piiriin. Suomen sosiaaliturvajärjestelmä perustuu maassa asumiseen. Muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta, kaikilla Suomessa vakinaisesti asuvilla on oikeus Kelan myöntämiin sosiaaliturvaetuuksiin.

5.11 Poliisi

Itä-Suomen poliisilaitoksen alaisuudessa toimiva poliisilaitos toimii Mikkeliissä. Poliisin tehtävänä on turvata yleinen järjestys ja turvallisuus sekä estää ennalta rikoksia ja selvittää niitä. Poliisin toiminnan keskeinen tavoite on mahdollistaa turvalliset olot kaikille kansalaisille, jotka asuvat Suomessa.

Kansainvälistä suojelua koskeva hakemus eli turvapaikkahakemus on jätettävä poliisille tai Rajavartiolaitokselle maahan saavuttaessa tai mahdollisimman pian sen jälkeen. Kaikilla poliisilaitoksilla on valmius ottaa vastaan turvapaikkahakemus ja rekisteröidä turvapaikanhakija. Hakemuksen jättämisen jälkeen turvapaikanhakija ohjataan majoittumaan Maahanmuuttoviraston määrittelemään vastaanottokeskukseen ja turvapaikka-asian käsittely siirtyy Maahanmuuttoviraston tehtäväksi.

Ankkuritoiminnalla tuetaan nuorten hyvinvointia ja ennaltaehkäistään rikoksia moniammatillisen ryhmätyöskentelyn pohjalta, johon kuuluu poliisin lisäksi asiantuntijoita sosiaali-, terveys-, ja nuorisotöistä.

6 VAPAA-AJAN PALVELUT

Tutustuminen suomalaiseen kulttuuriin, maamme historiaan ja kulttuuriperintöömme helpottaa maahanmuuttajien kotoutumista ja antaa eväitä suunnata kohti tulevaisuutta.

Maahanmuuttajien kotoutumista, osallisuutta ja hyvinvointia tuetaan monipuolisesti myös kunnan kulttuuri- ja liikuntapalveluissa sekä eri järjestö- ja seuratoiminnoissa. Vapaa-ajan toiminta sekä palvelut edistävät mm. sosiaalisten suhteiden kehittymistä, omaa elämänhallintaa, verkostojen muodostumista, osallisuutta ja yhteisöön kuulumista sekä kielen ja kulttuurin oppimista. Toiminnan avulla edistetään myös kahdensuuntaista kotoutumista sekä hyviä väestösuhteita saattamalla eri kulttuuritaustaisia maahan muuttaneita sekä valtaväestöä yhteen.

6.1 Seutukirjasto

Mikkelin seutukirjastossa maahanmuuttajien palvelut on sisällytetty kirjaston yleisiin palveluihin ja ne on tarkoitettu kaiken ikäisille asiakkaille. Maahanmuuttajille on koottu omat selkokieliset sivustot, josta saa opastusta palveluihin selkokielellä ja englanniksi. Lisäksi kirjaston ohjausmateriaalia on käännetty usealle kielelle, kuten arabiaksi, swahiliksi ja ukrainaksi.

Kirjaston käyttö on kaikille ilmaista. Kirjastossa voi lukea, käyttää tietokonetta, viettää aikaa, tavata ystäviä ja osallistua tapahtumiin tai järjestää niitä esim. kielikahvilassa. Kirjastosta voi lainata myös muun kielisiä kirjoja, lehtiä, elokuvia, musiikkia, tietokonepelejä ja kielikursseja. Kirjastossa on aineistoa suomen kielen opiskeluun ja siellä voi lukea sanoma- ja aikakauslehtiä eri puolilta maailmaa. Tarvittaessa kirjastossa saa palvelua myös englannin kielellä.

6.2 Kansalaisopisto

Kansalaisopisto tukee maahanmuuttajia osallistumaan kansalaisopiston yleissivistäviin opintoihin ja muuhun kurssitoimintaan, joissa muodostuu luontevaa kanssakäymistä ja ystävystymistä paikkakunnan valtaväestön kanssa. Opisto pyrkii muutenkin toiminnallaan eri yhteistyötahojen kanssa edistämään myönteistä kanssakäymistä maahanmuuttajien ja paikallisen väestön kanssa.

Kansalaisopiston opetusta ja muuta toimintaa koskevaa tiedotusta kohdennetaan nykyistä enemmän maahanmuuttajille erilaisten verkostojen avulla. Lisäksi kansalaisopisto pyrkii lisäämään ja syventämään yhteyksiä maahanmuuttajien sekä kolmannen sektorin välillä ja edistämään monikulttuurisuutta.

6.3 Liikuntapalvelut

Liikuntapalveluiden tarjonta on suunnattu niin kantaväestölle kuin maahanmuuttajillekin. Naisvuoren uimahallissa järjestetään erikseen naisten uintivuoro, jolla mahdollistetaan eri kulttuuritaustaisten naisten uiminen yleisissä tiloissa. Kotoutusluokalla oleville lapsille järjestetään erillistä uimaopetusta. Muuten eri-ikäisten uimaopetuksissa maahanmuuttajat ovat integroituna omiin luokkiin ja kaikille avoimiin ryhmiin. Tarvittaessa poikkeuksia tehdään, esimerkiksi vasta maahan saapuneiden yläkouluikäisten kohdalla.

Liikuntapalvelut toimivat yhteistyössä monikulttuurikeskus Mimosan sekä muiden maahanmuuttajien kanssa työtä tekevien tahojen kanssa. Tietyillä liikuntapaikoilla, kuten uimahalleilla ja uimarannoilla, järjestyssäännöt ja ohjeistukset ovat useammilla kielillä. Tarvittaessa lisätään eri kieliversioita. Liikuntapalveluiden henkilökunta käy tarvittaessa kouluilla ja maahanmuuttokeskuksissa kertomassa vanhemmille Mikkelin kaupungin liikuntatarjonnasta sekä mm. uimaopetuksen tärkeydestä ja uinnin opetuksesta.

6.4 Yleiset kulttuuripalvelut

Kulttuuripalvelut järjestävät kulttuuritapahtumia ja se toimii yhteistyökumppanina myös monikulttuuristen tapahtumien järjestelyissä. Kaupungin kulttuuripalvelut ovat myös maahanmuuttajien käytettävissä. Kulttuuritoiminnat ja -harrastukset tukevat maahanmuuttajien kotoutumista.

Maahanmuuttajataustaiset lapset ja nuoret pääsevät Mikkelissä mm. osalliseksi kulttuuripalveluiden sekä varhaiskasvatus- ja perusopetuspalveluiden toteuttamaan kulttuuriopetussuunnitelmaan, Kulttuuripolkuun, joka tuo taiteen ja kulttuurin tasavertaisesti osaksi kaikkien 1.-9. luokkalaisten arkea.

Kulttuuripolun kautta jokainen peruskoululainen käy joka vuosi jossakin kulttuurilaitoksessa, saa koululle vierailijoita eri taiteenaloilta tai pääsee osalliseksi taiteen ja kulttuurin toimintoihin. KulttuuriKamelilla on vastaavaa toimintaa, jonka kohderyhmänä on varhaiskasvatuksen piirissä olevat lapset 0-vuotiaista esikoululaisiin. KulttuuriKamelissa lapsia rohkaistaan luovuuteen ja taiteelliseen ilmaisuun mm. musiikin, kuvan, tanssin, draaman, kädentaitojen ja kirjallisuuden avulla.

6.5 Kolmannen sektorin palvelut

Kotoutumisen tavoitteena on, että maahanmuuttajat voivat osallistua erilaisten palvelujen kautta suomalaisen yhteiskunnan toimintaan, kuten muutkin maassa asuvat. Monet kolmannen sektorin toimijat ovat mukana kotoutumistyössä.

Järjestöissä työskentelee ammattilaisina ja vapaaehtoisina henkilöitä, joilla on myös omaa kokemuksellista tietoa kotoutumisesta ja he voivat näin tarjota mm. tärkeää vertaistukea sitä tarvitseville. Vapaaehtoiset toimivat myös mm. ystävinä, tukihenkilöinä, vertaisryhmien ohjaajina sekä asiantuntijoina, ja näin tukevat maahan muuttaneiden lisäksi myös kotoutumista tukevia eri alan ammattilaisia.

Monikulttuurityö Mimosa ry

Mimosan toiminnan tavoitteena on edistää alueella asuvien maahanmuuttajien kotoutumista, hyvinvointia ja osallisuutta, vähentää syrjäytymistä ja ennakkoluuloja sekä edistää yhdenvertaisuutta, monikulttuurisuutta, kahdensuuntaista kotoutumista sekä maahanmuuttajatyötä tekevien eri tahojen monialaista yhteistyötä. Mimosa on kolmannen sektorin toimija, joka tukee tasapuolisesti kaikkia maahanmuuttajia ja maahanmuuttotyötä. Tavoitteiden toteuttamiseksi yhdistys ylläpitää kaikille avointa kohtaamispaikkaa, Monikulttuurikeskus Mimosaa, joka on toiminut alueella jo yli 23 vuotta.

Monikulttuurikeskus Mimosa toimii kaikille avoimena matalan kynnyksen kohtaamispaikkana, jonka toimintaan ovat tervetulleita kaikki, maassa asutusta ajasta tai kansalaisuudesta riippumatta. Kohtaamispaikassa on käytössä tietokone ja tulostamismahdollisuus asioiden hoitamista varten, ompelukone, monikielistä materiaalia ja tiedotteita sekä suomen kielen oppimista tukevaa kirjallisuutta ja materiaaleja. Kohtaamispaikassa järjestetään erilaisia ryhmätoimintoja, tilaisuuksia sekä tapahtumia, ja tutustutaan alueen eri palveluihin ja kohteisiin. Aukioloaikoina Mimosasta saa myös monikielistä arjen tukea ja ohjausta ilman ajanvarausta.

Mimosan henkilökunta järjestää eri ryhmille (päiväkodit, koululuokat, opiskelijaryhmät, ammattilaiset) toiminnallisia vierailuja Mimosaan ja jalkautuu myös eri paikkoihin. Vierailujen aikana on mahdollista saada tietoa esimerkiksi maahanmuutosta, yhdenvertaisuudesta, kulttuurien välisestä kohtaamisesta sekä kotoutumisesta, ryhmän toiveet, ikä ja rakenne huomioon ottaen. Vierailuja järjestetään myös etäyhteyksillä.

Punainen risti (SPR)

SPR Mikkelin osaston vapaaehtoiset tukevat eri-ikäisiä maahanmuuttajia arjessa monin tavoin. Alakoulujen läskykerhoissa tuetaan koululaisia kotitehtävien tekemisessä, aikuisille järjestetään erilaisia tapahtumia, joissa puhutaan suomen kieltä. Tarvittaessa he järjestävät myös muuta suomen kielen opetusta uusille kotoutujille. Nuorten ja perheiden tueksi järjestetään ystävä- ja tukihenkilötoimintaa sekä osallistutaan maahanmuuttajien tukihenkilönä erilaisiin toimintoihin.

Savon Martat

Alueen Martat tarjoavat maksullisia kotitalousneuvontapalveluja, järjestävät tilauskursseja ja luentoja sekä tekevät kotikäyntejä. Marttojen kokoamia kuva- ja muuta materiaalia hyödynnetään myös uusien kotoutujien asumistaitojen tukemisessa. Lisäksi alueen vapaaehtoiset Martat ovat olleet mukana järjestämässä maahanmuuttajille ja muille asukkaille suunnattuja asumiseen liittyviä tilaisuuksia, joissa he ovat antaneet tietoa kodinhoitoon liittyvistä asioista ja jakaneet materiaalia.

6.6 Seurakunnat

Erilaiset seurakunnat ja uskonnolliset yhteisöt järjestävät alueella mm. erilaista vapaa-ajan toimintaa eri-ikäisille ja tarjoavat tukea kaikille asukkaille erilaisiin elämänvaiheisiin.

Eri uskontokunnat ja seurakunta voi osallistua kiintiöpakolaisten kotoutumiseen tarjoamalla niitä palveluja, joita kunnan alueella on palveluissa. Seurakunta lähtee tässä työssä perustehtävästään, eli tukee

ja rohkaisee ihmisiä elämään kristittyinä arkisessa elinympäristössään. Kristilliseen elämään kuuluu kutsu lähimmäisen rakkauteen, auttaa kaikkia apua tarvitsevia.

Maahanmuuttajia kutsutaan rohkeasti osallistumaan seurakunnan toimintaan esim. päiväkerhoon, perhekerhoon ja erilaisiin piireihin, jos se sopii hänen omaan arvopohjaansa. Diakoniatyön tehtävänä on palvella apua tarvitsevia riippumatta kirkon jäsenyydestä niillä resursseilla, joita työmuodolla on olemassa.

7 SEURANTA

Aiemmat kotoutumisohjelmat ovat laadittu laaja-alaisessa työryhmässä, jossa edustettuina ovat olleet kunnan eri toimialat, järjestöt ja seurakunta. Kotoutumisohjelma vuosille 2023-2026 perustuu tähän työhön. Ohjelmatyön aikana on toimittu läheisessä yhteistyössä mm. maahanmuuttopalvelujen kanssa, jonka kautta on välillisesti saatu tietoa maahanmuuttaneiden näkökulmasta.

Maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi tarvitaan useiden tahojen toimenpiteitä ja erityisesti poikkihallinnollista yhteistyötä. Kotoutumisohjelma on tarkoitettu työvälineeksi maahanmuuttajien kotoutumiseen liittyvissä asioissa niin viranomaisille kuin esimerkiksi kolmannen sektorin toimijoille. Pyrkimys on, että toimijat myös käyttäessään tätä työvälineenä arvioivat ja huolehtivat tietojen ajan tasalla pysymisestä.

Maahanmuuttajien kotoutumiseen keskeisesti vaikuttavista muutoksista ja toimenpiteistä pitää tiedottaa mahdollisimman laajasti kaikille maahanmuuttajien kotoutumisen edistämistä tukeville organisaatioille ja toimijoille. Lisäksi on erityisen tärkeää ottaa maahanmuuttajia mukaan kaikkeen heitä koskevan toiminnan ja toimenpiteiden suunnitteluun ja toteutukseen. Kotoutumisohjelmaa päivitetään ja tilanteesta johtuen se tullaan erikseen päivittämään vuoden 2023 aikana. Muussa tapauksessa tietojen ajantasaisuus tarkistetaan ja arvioidaan viimeistään neljän vuoden välein.